

OVER SCHOUWEN BESCHOUWEN EN AANSCHOUWEN

'Thans zien wij in een spiegel,
onduidelijk, maar dan
van aangezicht tot aangezicht'
(I Korintiërs 13, 12)

OBERSTE

Bruine broeder
met je calotje op,
broeder met je mooie
rode ronde gezicht
en je pretoogjes
achter je brilleglazen
naamloos maar voornaam
als poortwachter
het welkome gezicht van
de Certosa di Calci.

Nachtwacht in de donkere
metten nacht na nacht,
verscholen achter de jubee
opschrikkend uit de slaap
wanneer je rozenkrans viel
je droeg je nederigheid
als een schaduw in het licht
want je lachte zonder ooit
een woord te spreken en opende
je hart in ingetogen zwijgen.

Serveerder tafelmanier dag na dag
je bezorgde de maaltijden en haalde
de lege rekjes op, jij minnebroeder,
die je armen wijd uitstak naar
mijn moeder en ons overlaadde met
gaven alsof je ze zelf had bereid,
je zult nu in de eeuwigheid bezig zijn
te serveren en servire, tafeldienaar
van het zondagsmaal waar alle
Kartuizers aanzitten met Sint Bruno.

INWENDIG GEBED

Als de uitwendige wereld nog maar nauwelijks waarneembaar is, word je niet alleen teruggebracht tot een inwendige wereld van ervaring, maar wordt de waarneming ook groter en dieper. Dat was de werkelijkheid van Joseph, broedermoonnik, reeds ingetreden in de negentiende eeuw en halverwege de twintigste bijna blind. Hij sprak niet meer, glimlachte alleen als hij iemand aan hoorde komen. Hij bad zowat de hele dag.

Soms zag minstreel hem op de rand van een muurtje zitten met een lange krans van grote witte kralen op zijn schoot. Hij observeerde hem nooit want dat vond hij oneerbiedig. Toch viel hem telkens iets nieuws op.

De ene keer zag hij hoe rustig en regelmatig het gebedssnoer door zijn handen bewoog en zijn vingers -in de tijdsduur van een Weesgegroet of een Onze Vader- de ene kraal na de andere verder telden zonder ze te tellen. Dat had hij in andere religies anders gezien. Dit was het 'werkzame' gebed van een geest die nog lang niet verzwakt of verminderd was. Tegelijk was er de eindeloosheid van een diepe weldadige rust.

De andere keer zag minstreel hem ergens in een hoekje zitten in werkkleding - nu niet in het bruin of het wit maar in het blauw. Daarover droeg hij een wit scapulier en hij had een wit calotje op dat zijn lange witte baard nog accentueerde. Toch werkte hij nu niet, zijn armen hield hij licht geheven tegen zich aan. In zijn rechterhand had hij zijn huissleutel, in zijn linker zijn rozenkrans, maar zijn vingers bewogen niet. Er lag iets van een warme gloed over zijn gezicht. Uitwendig was te zien dat hij inwendig sprak. Hij had dat knappe en mooie over zich van iemand die liefheeft. Was hij nu met God?

Toen minstreel zag, dat hij tussen duim en wijsvinger van zijn beide handen het kruis(je) vasthield van zijn rozenkrans, liep hij achteruit weg.

BESCHOUWEND LEVEN

Beschouwend leven
is niet voorbehouden
aan monniken en monialen.
'Alle' religieuzen, priesters,
zusters en broeders,
ook zij die behoren tot een
zogenoemde 'aktieve'
orde of congregatie,
leven beschouwend.
Anders kunnen zij dit leven
van overgave en toewijding
niet blijvend beleven.

Het verschil met zogenoemde
'contemplatieve' orden
bestaat hierin dat zij niet
een beschouwend leven leiden
maar beschouwend leven.

Echter : zij zijn God en
mensen toegewijd en in hun
werken en zijn leven zij
'soli Deo' : voor God alleen,
zich weggevend aan mensen.

Het verschil wordt weer minder,
wanneer duidelijk wordt
dat zij die een contemplatief
leven leiden, ook zeer actief
leven, met grote geestkracht
en aanhoudende wilskracht
aan hun liefde met God
vorm en inhoud geven.
In de diepste intentie
beleven alle religieuzen
hetzelfde ideaal, dezelfde
onvoorwaardelijke liefde.

BESCHOUWEN

Een beschouwende geest is iedere mens eigen :
het waarnemend ervaren van de eigenlijke zin van zijn.
Een 'leven van beschouwing' leven is slechts aan
weinigen gegeven. Contemplatieve kloosterorden wijden
zich aan beschouwing; daar ontplooit zich de volle
betekenis van contemplatie. Het stamwoord hierin is
'templum' : gewijde ruimte, heiligdom. Monniken en
monialen die in de omgeving daarvan wonen, leven
'voor God alleen' : soli Deo.

Verder daarvan verwijderd, of zelfs los daarvan,
leven velen beschouwend, zien, voelen, weten de diepte
van het zijn of de Zijnde. Contemplatie is de volle,
stricte betekenis van wat beschouwing kan zijn.
Contemplatieven kunnen zo diep de werkelijkheid,
het wezen van God verstaan, dat zij de boodschappers,
de openbaarders kunnen zijn van het eeuwige goddelijke
zijn. Dit verstaan komt ten diepste voort uit het
hart, de gelouterde, allesgevende liefde aan God
waar zij één mee worden. Zij zijn het die de mensheid
kunnen leren te beschouwen.

AANSCHOUWING

Het beschouwend gebed
en het beschouwelijk leven
zuiveren het hart.

Beschouwing maakt de mens
open en ontvankelijk
voor de werkelijkheid

maakt de werkelijkheid
open voor het werkelijke zien :
het zien van God.

Maar het oog van de geest
kan pas zien in
zuiverheid des harten.

Zuiveren van harte
zullen God zien -
zuiveren van zinnen.

Dat zijn niet alleen zij
die ethisch zuiver staan
in de werkelijkheid :

in hun relatie tot
waarden en normen
in de samenleving,

maar vooreerst tegenover
zichzelf, het eigen zijn
en heel het eigen lichaam.

Dit is met open hart
en open zinnen omgaan
met de werkelijkheid :

mensen en dingen
en alwat bestaat lief
te hebben...als God.

RELIGIEUS

Ons bezig houdend met de monastieke werkelijkheid in de middeleeuwse geschiedenis van Nederland, zijn wij 'impliciet' bezig met het religieuze in het algemeen. Met name heeft de aanwezigheid van Kartuizer-monniken een diepe herinnering nagelaten. We kunnen niet heen om hun betekenis voor de samenleving, die bezield en begeistert werd door hun leven van gebed, hun liefde tot God.

Als wij ons nu bezig houden met deze historie -zelfs wanneer dat vooral zou zijn uit culturele overwegingen- raken we voortdurend het religieuze. Maar wat is dat?

RELIGIE

Afgeleid van het Latijnse woord 'religare' (terugverbinden) kunnen we de grondbetekenis van religie vinden. Ook al is religie steeds meer gaan samenvallen met 'godsdienst' 'geloofsrichting' 'kerk', de eigenlijke en eerste betekenis ligt veel dieper. Deze is : de bewustwording van het wezen van het zijn.

Om de inhoud van deze vaststelling te verstaan, is het nodig ons eerst af te vragen : hoe ervaren wij de ons omringende werkelijkheid, met name in materiële zin : hoe kijken we daarnaar, nemen wij ook (iets van) de innerlijke werkelijkheid waar. Concreet betekent dit : lezen we de liefde in mensen, de blijdschap in bloemen, de wijsheid in dieren. Immers : we kijken voortdurend tegen de 'buitenkant' van de werkelijkheid aan. Welnu : die buitenkant (terug-) verbinden met de binnenkant, dat is religie. En het bewustzijn daarvan is : religieuze ervaring. Deze levensbeweging is : religiositeit. Dit is allereerst : natuur-religie. Hier is altijd al mee gepaard gegaan : het aanvoelen van het bestaan van een Allesomvattend Zijn - de Zijnde. God zeggen we dan. En voor de mens, die altijd hunkert naar 'relatie' verpersoonlijkt dit innerlijk contact zich tot een zich verbinden met de Allerhoogste Persoonlijkheid, de Allesdoorlevende Liefde, de Alscheppende Levende : God in alle volheid. Kartuizers nu leven voor God alleen : soli Deo. Zij leven voor de liefde en van de liefde met God.

CULTUUR

Het woord cultuur is van dezelfde stam als het Latijnse woord 'cultus', hetgeen betekent 'eredienst' maar dan in de breedste zin van het woord : viering, waardering, veredeling, vervolmaking. Eigenlijk : respect. En het is werkelijk zo : wie zich cultureel inzet, zet zich religieus in. Het zijn dezelfde inhouden van verschillende woorden. Het maakt geen verschil of we dit nu erkennen of ontkennen. Wél is het zo, dat -werkende aan een Kartuizerproject- het voordehandliggend is, de volle duiding daarvan aan te gaan : een religieus project dus.

Binnen het grote Natuurproject van het Groene Woud mogen we het Kartuizerproject zien (en bedoelen) als de innerlijke geest (de ziel) van het grote lichaam. Als zodanig is dit dus van wezenlijke betekenis. Als een zichtbaar teken daarvan mag op de historische plek van het vroegere Kartuizerklooster in Olland aan de Dommel nu gaan verrijzen : een Kartuize. Dat deze exact nagebouwde 'kluis', naar het model van de Grande Chartreuse, er komt, zal een nationaal historisch unicum zijn.

LEVENSRRELIGIOSITEIT

Het gelovig ervaren, het verstaan van het bestaan ligt bij ieder mens (in principe) op de bodem van zijn ziel. Ook het oerverlangen daarnaar : van God gekomen, neig je naar God terug. Maar de materialiteit van het leven kan zo verpletterend zijn, dat de innerlijke ontvankelijkheid wordt weggedrukt. Gebeurt dit in onze dagen?

We spreken nu van spiritualiteit, in plaats van religiositeit, en bedoelen in wezen met dit ander taalgebruik hetzelfde. Ofschoon - de werkelijke doorverbinding naar de diepte, de oorsprong, het mysterie van het leven, ontstaat niet zomaar vanzelf.

Nu de kerken, in viering en verkondiging, in steeds mindere mate de hedendaagse mens nog aanspreken en gelovig ondersteunen, ligt er een brede bedding van informatie en inspiratie droog. Ook nieuwe geestelijke stromingen verdorren snel onder de verhitte van de moderniteit.

Waar kan de midden-generatie, waar kan de jeugd nog het levende water vinden om de geestelijke dorst te lessen? En wat is dat levend water?

Niet vanuit kerkelijkheid, overlevering (of openbaring?) kan het nieuwe religieuze bewustzijn -in deze tijd- nog opleven of zich verhelderen. Toch zal ergens vandaan de boodschap moeten (blijven) klinken of verstaan (kunnen) gaan worden : dat het leven 'zelf', de hele schepping getuigt van Gods aanwezigheid en daarin God kan worden beleefd, gevierd, geliefd.

Deze levensreligiositeit zal echter ontdekt, geweten en 'geleerd' moeten worden - binnen of buiten de kerkmuren. Wie leidt naar deze nieuwe oude diepte? Naar de bezinning (beschouwing) die daarvoor nodig is?

In de ontstane leegte kunnen monniken en monialen door hun authentieke levenswijze wellicht nieuwe wegen wijzen, heenleiden naar de bron van een nieuw zuiver leven. Zij hoeven geen kerkpredikers te zijn, juist niet! Hun stilte spreekt, hun eenvoud maakt gelijk, hun biddend bestaan nodigt tot navolging.

Wanneer door bezinning en beschouwing de mens van nu, oververzadigd van bezit, bezigheid, bezetheid weer inkeert en zoekt naar rust en stilte in zichzelf en om zich heen, komt in de nieuw ontstane geestelijke ruimte het verlangen en het bewustzijn van God terug. Zelfs zal dan de ruimte voor meditatie en gebed weer gezocht worden in een kerk, ook om te vieren. Maar dan zal de Kerk alle vormen van macht en overheersing moeten hebben afgelegd en nederig het huis van God moeten zijn waar mensen met God alleen kunnen zijn. Dan kunnen de deuren van het verleden die achter deze tijd gesloten lijken te zijn, weer wijd opengaan en de voorraadschuren vol met zaad van eeuwen toegankelijk zijn voor iedereen. De schatkamers van de hoogbloei van mystiek zullen zijn als openbare bibliotheken. De geestelijke honger en dorst zal verzadigd worden want de tafels staan gedekt en de oude wijn geschonken.

Lezend de tekenen van de tijd, zal dit gaan gebeuren. Goed om nu de eerste steen te leggen voor een kluis zomaar ergens in het veld.

St. Willibrord
Echternach : Procession dansante

GEESTELIJKE UITTOCHT

De nieuwe gemeenschap van gelovigen die de kerk van de toekomst zal zijn, zal bestaan -en zij bestaat reeds- uit mensen van de geestelijke uittocht : zij die de overgang maken van een materiële naar een spirituele wereld, die uitgetreden zijn uit dogmatische en morele kerkelijke onderdrukking.

Als hart- en geestverwanten zullen zij elkaar weten te vinden en een nieuwe gemeenschap vormen. Zij zullen zich hervestigen in God en God zal hun hart en geest bewonen. Zij zullen God ontmoeten en liefhebben in het leven zelf en mateloos genieten van de diepte en rijkdom van het bestaan.

Stilte en innigheid is hun huis. De verblinding van video-beelden voorbij, weg uit de gevangenschap van internet - bevrijd van supervolle winkelketens, geweken van supersnelle wegen. Het kleine mag zijn schoonheid tonen, de vrijheid juicht door het land - overal mensen met levende gezichten.

Weer horen zij de vogels zingen en fonkelen sterren in het duister. De bloemen kleuren zich met alle kleuren van de regenboog en lachen. En midden in de paradijstuin staat weer een appelboom te bloeien : weer lopen mensen naakt rond en dansen samen in het huis van God.